

EEN MATERIALISTISCHE BENADERING VAN DE BIJBEL. Met een inleiding van Rochus Zuurmond; door Michel Clévenot. Ten Have, Baarn, 1979. 159 blz., f 18,90 (uit het Frans vertaald en bewerkt door F. v.d. Heijden en W. Scholtens).

De in het Nederlands toegankelijke literatuur rond de 'materialistische exegese' groeit gestaag. In 1978 *verschenen diverse artikelen* in o.a. *De Bazuin*, *Wending* en *Tijdschrift voor Theologie*. Naast het *eveneens vorig jaar verschenen* boek van Jan Bonsen: *Politieke lezing van de bijbel, een werkboek vormt de Nederlandse (bewerkte) vertaling van het boek van Clévenot* (dat in 1976 onder de titel *Approches matérialistes de la Bible* te Parijs voor het eerst werd uitgegeven en een popularisering was van het twee jaar eerder *eveneens* in Parijs *verschenen* geruchtmakende boek van de jonge Portugees Fernando Belo: *Lecture matérialiste de l'évangile de Marc*) een belangrijke bijdrage voor de *verdere* bestudering en uitwerking van de materialistische leeswijze.

Om tegemoet te komen aan het bezwaar tegen een vertaling zonder meer (de materialistische leeswijze zoals deze door Clévenot is uitgewerkt wordt in een typische Franse, C.q. Parijse *vorm* gepresenteerd) gaat aan de eigenlijke tekst een uitvoerige en duidelijke inleiding van Zuurmond *vooraf*. Hierin schetst hij de achtergronden en motieven van waaruit de materialistische benadering van de bijbel is ontstaan. Bovendien zijn in de tekst zelf hier en daar verklarende of verwijzende voetnoten opgenomen. Van belang is ook de door Zuurmond samengestelde bibliografie met een selectie uit de *voornaamste* buitenlandse literatuur en 'een zo compleet mogelijke opgave van tot dusver *verschenen* Nederlandse publikaties over dit onderwerp'; wat betreft deze laatste wekt het enige bevreemding dat twee belangrijke artikelen van Sjeff van Tilborg en Bas van Iersel in *Tijdschrift voor Theologie* resp. 18(1978)2 en 18(1978)4 niet worden *vermeld*.

De eigenlijke tekst van Clévenots boek valt uiteen in twee delen. Deel I: De Schriften en deel 11: Het evangelie volgens Marcus of een *verhaal van de praxis van Jezus*. Zuurmond wijst erop, dat de eerste vier hoofdstukken van deel I een samenvatting zijn van het betreffende gedeelte van Clévenots boek. In deze eerste vier hoofdstukken is slechts opgenomen hetgeen voor een goed *verstaan* van zijn boek nodig wordt geacht. Toch maakt het dat niet eenvoudig, om in nog geen tien bladzijden een helder beeld te krijgen van wat Clévenot precies bedoelt wanneer hij zegt de bijbel te willen lezen als een 'verzameling van *ideologische produkten, die behoren bij een bepaalde maatschappelijke praxis*' (blz. 47); ook zijn hypothese 'dat het historisch materialisme ook van toepassing is op de voor-kapitalistische maatschappijvorm' (blz. 48) vraagt toch wel heel wat invoelingsvermogen van de lezer. De Duitse vertaling (Kaiser, München, 1978) is hierin wat uitvoeriger.

In deel 11 wordt het evangelie van Marcus op basis van de 'materialistische' uitgangspunten, daarbij gebruikmakend van verschillende (topografische, sociale, symbolische, strategische, mythologische, analytische enz) codes geanalyseerd. De bedoeling *daarvan* is duidelijk: onderzocht wordt onder welke economische, politieke en ideologische omstandigheden het Marcus-evangelie tot stand is gekomen. Door plaatsing *daarvan* in de materiële kontekst stelt hij de idealistische (en verabsoluterende) uitleg ervan onder kritiek.

Een boeiend boek, dat duidelijk maakt dat de bijbel van meet af aan *verbonden* is geweest met de beweging van de bevrijding der *verdrukten*; en dat materialistisch bijbellezen méér inhoudt dan het toepassen van techniekjes; zij stelt de lezer voor fundamentele keuzen.

Jan Simons